

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2017. JÚNIUS – JÚLIUS

ELISMERÉSEK

* **2017. június 16.** Országos Tehetséggálára került sor az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával Budapesten. Az eseményen, melyet ötödik alkalommal rendeztek meg, *Bonis Bona-díjban* részesült a **Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ)**.

* Kiemelkedően eredményes és áldozatos tehetséggondozó munkája elismeréseként ugyancsak *Bonis Bona-díjban* részesült **Kokas Károly**, a kárpátaljai Kokas Banda vezetője.

* **2017. június 24.** *Magyar Örökség Díjat* kapott **Orosz Ildikó** oktatáspolitikus, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, az MTA köztestületének külső tagja, a KMPSZ elnöke.

JÚNIUS

* **Matl Péter** *Ötösével* című kiállítását nyitották meg a Péterfalvai Képtárban. A közel húsz pasztellgrafikából álló tárlata eddig Kárpátalja és Galícia több városába eljutott. A Gulág Emlékbizottság és a Szolyvai Emlékbizottság által is támogatott al-

kotásokkal Matl Péter az 1944. november 18-án málenkij robotra elhurcolt ártatlan kárpátaljai magyar és német származású férfiak előtt kívánt tisztelegni.

* A trianoni békediktátum aláírásának 97. évfordulója kapcsán, a nemzeti összetartozás napján megemlékezéseket szerveztek a magyarlakta településeken.

* **Szalóki Ági** budapesti előadóművész koncertet adott a Viski Kölcsey Ferenc Középfiskola dísztermében a Visk Jótékonyági Alapítvány szervezésében.

* A Tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet és a Mártírok Templomában a pünkösdi szentmisét követően **Weinrauh Máriaó** ferences atya felszentelte **Matl Péter** *Feltámadt Jézus* (2017) című egész alakos szobrát. Ugyanott megnyílt a dr. Dupka György által összeállított *Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991* című állandó tárlat, amely előtt **Torzsa István** beregszászi konzul mondott köszöntőt. A Gulág Emlékbizottság támogatásával készült 30 tabló bemutatja az üldözöttek szenvedéstörténetét. A kiállítás anyagát Kárpátalja valamennyi egy-

házi vértanújának ajánlják. A rendezvényen jelen volt és felszólalt mások mellett **Matl Péter** szobrászművész, **dr. Zubánics László** történész, a KMMI elnöke is.

* **Csundák Olga**, az ungvári Kárpátaljai Megyei Filharmónia orgonaművésze jótékonyági koncertet adott a beregszászi római katolikus templomban a Keresztény Értelmisségiek Szövetségének szervezésében.

* A MÉKK és a KMMI szervezésében a Beregszászi Járási Könyvtárban Magyar Könyvhét (2017) című program keretében bemutatták az Intermix Kiadó, a MÉKK, a Szolyvai Emlékparkbizottság gondozásában megjelent kárpátaljai magyar kiadványokat és az *Együtt* című lap legújabb számát. Közreműködött **Csordás László, Dupka György, Marcsák Gergely, Shrek Tímea, Szemere Judit**.

* Nagyszőlősön és Beregszászban megrendezték a Kárpátaljai Zsidó Napokat. Kárpátalja úgy él a magyar zsidó emlékezetben, mint az eltűnt-elpusztított autentikus zsidóság otthona. Kárpátalja számtalan elnémult zsidó történet szülőhelye és temetője, a mindennapok magyar kultúrájának elsüllyedt szigete. A Kárpátaljai Zsidó Napokon közösen emlékeztek a zsidók és nem zsidók.

* Megrendezték Budapesten a 88. Ünnepi Könyvhetet és 16. Gyermekekönyvnapokat, amelyet **Závada Pál** író

nyitott meg. A Kárpátaljai Könyvkiadó sátrában **Dupka György, Kocsis Csaba, Kovács Sándor** dedikált. A KMMI-t **Lőrincz P. Gabriella, Szemere Judit**, a KVVIT-et **Shrek Tímea** és **Marcsák Gergely** képviselte.

* A kárpátaljai irodalmárok (**Dupka György, Csordás László, Marcsák Gergely, Shrek Tímea**), illetve Kovács Vilmos örökségének tisztelői a falu nagy szülőltére, Kovács Vilmosra emlékeztek Gáton. A gáti könyvtár és a KMKSZ helyi alapszervezete által rendezett találkozó a költő emléktáblájának koszorúzásával ért véget.

* *A reformáció szellemisége egykor és ma* címmel tudományos konferenciát tartottak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem- és Társadalomtudományi Tanszéke, a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont és az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Kárpátaljai Egyesülete szervezésében. Többek között elhangzott **Bogárdi Szabó István** (Dunamelléki Református Egyházkerület, püspök); **Hoppál Péter** (Emberi Erőforrások Minisztériuma, kultúráért felelős államtitkár); **Tókéczki László** (történész, egyetemi tanár) és mások előadása. A konferencián *a Soós Kálmán* kéziratából készült *A reformáció terjedése és megszilárdulása a mai Kárpátalja területén 1517–1600* című könyvet **Csatáry György** és **Radvánszky Ferenc** mutatta be.

* Új előadást mutattak be *RH+* címmel a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban. **Oleg Melnyicsuk** rendező – aki színészként is tagja a társulatnak – három irodalmi mű, Richard Bach *Jonathan, a sirály*, Viktor Pelevin egyik novellája, *A Sárga nyíl* kötetben napvilágot látott a *Remete és Hatujjú* című írás, valamint George Orwell *Állatfarmja* alapján állította színpadra az új darabot. Az *RH+* – *Álomjáték Richard Bach, Viktor Pelevin és George Orwell művei alapján* című előadás az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával valósulhatott meg.

* Zrínyi Ilona és Thököly Imre házasságkötésének történelmi „rekonstrukcióját” rendezték meg a munkácsi várban, amelyre egykor 1682. június 15-én került sor.

* A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVI) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) emléknapot szervezett Kovács Vilmos születésének 90. évfordulója alkalmából. A rendezvény elején **Shrek Tímea**, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság tagja köszöntötte a vendégeket, jelenlévőket. Ezután **Marcásák Gergegy**, ugyancsak KVI-tag, megzenésített verset adott elő. A megemlékezés elején **Gara Katalin**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulasszonya köszöntötte a jelenlévőket, és osztotta meg gondolatait az egybegyűltekkal. Ezt követően

Csordás László, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság elnöke szólt a KVI munkájáról, illetve beszélt Kovács Vilmos irodalmi szerepéről, az író életéről, majd **Shrek Tímea** részletesen ismertette Kovács Vilmos életútját, irodalmi munkásságát. **Dupka György**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet igazgatója személyes emlékeit idézte fel Kovács Vilmostal kapcsolatban.

* Tiszapéterfalván megtartották a testvértelepülések nemzetközi találkozóját, amelyen a házigazda szerepében **Tóth Bálint** polgármester üdvözölte az anyaországi, erdélyi, illetve a székelyföldi, a felvidéki és más testvértelepülések küldöttségét. A polgármesteri hivatal előtt egy székelykaput is felavattak. A rendezvényt mások mellett megtisztelte **Buhajla József** ungvári főkonzul, **dr. Zubánics László**, az UMDSZ elnöke, **dr. Dupka György** történész, a MÉKK elnöke és mások.

* *A hagyomány vonzásában – válogatás kárpátaljai festőművészek munkáiból* címmel nyílt tárlat Rómában, a Magyar Akadémián.

* A viski származású **Brassói-Jőrös Andrea** nyerte az Armel Dalverseny szakmai fődíját. Jőrös Andrea zenei tanulmányait a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola magánének és zongora szakán végezte, majd a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karán

2014-ben szerzett klasszikus ének-művész diplomát. Ezt követően a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem opera szakát is elvégezte.

* A lemergi Filharmoniaiban került sor *A folklór összeker* című népzenei koncertre, amely bemutatta a kárpátaljai és szélesebb összefüggésben az ukrán népdalkincs sokszínűségét. Az előadás résztvevői a Técsői Banda, egy aknaszlatinai családi együttes, valamint a kárpátaljai születésű **Pál István Szalonna** által vezetett Magyar Állami Népi Együttes, továbbá **Both Miklós** és magyarországi zenei együttese, a kijeji Bozsicsi Zenekar, a Drevo Együttes (Krjacskivka község), a Pisznegraj Együttes (Popivka község, Poltava megye) és mások.

* Beregsomban felújították és felavatták az első és a második világháború áldozatainak emlékművét.

* A Magyar Színházak 29. Kisvárdai Fesztiválján a közönségdíjat a beregszászi Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház kapta Örkény István *Tótek* című darabjának előadásáért.

* *Magyar mindennapok Kárpátalján* címmel fotókiállítás nyílt hétfőn a Külgazdasági és Külügyminisztérium épületében. **Mohai Balázs**nak, az MTI/MTVA fotósának képei Beregszászban és környékén készültek az elmúlt hónapokban, és a létminimum alatt élő gyerekek életébe engednek betekintést.

* A pécsi Német Kör szervezésében huszonnégy tagú kutatócsoport indult el a GULAG-GUPVI Emléktúra, amely érinti Örményország, Kazahföld és Üzbegisztán több települését is. A zárandoklaton Kárpátalját, illetve a Szolyvai Emlékparkbizottságot **dr. Dupka György** történész és **Fuchs Andrea** irodavezető képviselte.

* Egy budapesti aukción a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) tulajdonába került a kárpátaljai magyarság polgárjogi mozgalmának második dokumentuma, a 72-es beadvány eredeti, aláírásokkal ellátott példánya. A *Beadványt* a főiskola Győr termében mutatták be.

* Az UNE Rektori Hivatalában megrendezték az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézete diplomaosztó ünnepségét. 77 végzős diák vette át diplomáját ünnepélyes keretek közt.

* Megjelent **Szakál Imre** *Telepek és telepes falvak a csehszlovák Kárpátalján* című kötete. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

* Megjelent Kárpátalján és olvasható a világhálón is a *Historia est magistra vitae. Az I. Lehoczky Tivadar Helytörténeti és Néprajztudományi Konferencia anyagai* című kötet szerkesztője **Zubánics László** (az MTA köztestületének külső tagja) és Kocsis Mária.

MÁJUS

* A nagybakosi római katolikus Egyházközség szervezésében megrendezték a Nagybakosi Szent László búcsút. A nagyszabású rendezvény keretében megemlékeztek Szent László magyar királyról, aki nek trónra lépésének 940. és szentté avatásának 825. évfordulója alkalmából 2017-ben emlékévet hirdetett a magyar kormány. A búcsúi szentmisét **Németh László** nagybecskereki püspök mutatta be **Molnár János** beregszászi esperes-plébánossal, **Jaczkó József** kaszonyi plébánossal, **Szűcs Béla** barkaszoói görögkatolikus lelkésszel és a püspök atyát kísérő görögkatolikus lelkésszel együtt.

* A Beregszászért Alapítvány Kuratóriuma és a Csizaj Kft. szervezésében a Beregszász határában lévő Kishegyen honfoglalási emlékhelyet avattak fel az 1890 áprilisában Lehoczky Tivadar régész, helytörténész által feltárt honfoglaláskori lovassír helyén. Mint ismeretes, innen került elő az egyedülálló süvegcsúcs, amelyet a Magyar Nemzeti Múzeumban őriznek.

* Panelbeszélgetésekkel, vitadélutánokkal és kulturális programokkal telt a XXV. Kárpátaljai Nyári Szabadegyetem, melyet a Kisebbségért – Pro Minoritate Alapítvány és a Kárpátaljai Magyar Kulturális

Szövetség (KMKSZ) szervezett Felsőszínevéren. A rendezvény második napján a Kárpát-medencei magyar oktatás és a kisebbség jogi helyzetét mutatták be a szakértők.

* A pécsi Német Kör szervezésében sikeresen befejeződött a történelmi zarándokút. A GULAG Emlékbizottság támogatásával – Örményország-Kazahsztán-Üzbegisztán-Oroszország programterv alapján – a 24 fős kutatócsoport a közel 20 ezer kilométer távolságot repülőgéppel, autóbusszal és gyalogosan tette meg. Kárpátalját, illetve a Szolyvai Emlékparkbizottságot **dr. Dupka György** történész és **Fuchs Andrea** irodavezető képviselte.

* Negyedik alkalommal szervezte meg Péterfalván ének-, zene-, néptánc- és kézműves tábort. A képzést **Pál István „Szalonna”** a Hagyományok Házával és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezettel karöltve hívta életre.

* A Karácsfalvai Sztojka Sándor Görögkatolikus Líceumban lezajlott a 22. Mikes Kelemen hagyományörző és alkotótábor a „Genius” Jótékonyági Alapítvány szervezésében.

* Az Előretolt Helyőrség Irodalmi Karaván keretén belül az Íróakadémia kárpátaljai tagjainak (**Csornyij Dávid, Kertész Dávid, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Shrek Tímea**) közreműködésével irodalmi estre kerül sor

a Nem Adom Fel Cafe & Bar szép-irodalmi szalonban.

* A Beregszászi Városi Művelődési Házban megnyílt **Kovács Éva Színek, hangulatok, gondolatok** című egyéni kiállítása a Beregszászi Városi Művelődési Osztály szervezésében.

* Második alkalommal került megrendezésre Péterfalván a Kuruc Lovasnap a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet szervezésében.

* Nógrádon sor került **Marcus Gergely és Farkas Wellmann Endre** *A római disznó monológja* előadására.

* A péterfalvai vidámparkban sor került a hagyományos KurucFeszt 2017 fesztiválra, amelynek a becsült adatok szerint közel 10 ezer látogatója volt.

* Tiszaujlak-Tiszabökény határában Kárpátalja magyarsága a Rákóczi-szabadságharc első győztes csatájának 314. évfordulójáról emlékezett meg a hagyományos Turul-ünnepség keretében, az egykori ütközet helyén emelt turulmadaras emlékműnél. Az ünnepségen beszédet mondott **Seszták Oszkár**, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei közgyűlés elnöke, **Hennagyij Moszkal**, Kárpátalja megye kormányzója, **Zubánics László**, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) elnöke és mások. **Brenzovics László**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) elnöke, az ukrán parlament képviselője szerint Ukrajna és

a kárpátaljai magyarság számára a legfontosabb a béke minél előbbi megteremtése, hogy Kárpátalján nyugalom és béke legyen. A KMKSZ elnöke hangsúlyozta: *„Ukrán barátainknak üzenjük, nem vagyunk ellenségeik, sőt a célunk közös – egy európai, demokratikus Ukrajna, egy jóléti állam, egy jogállam, amelyben tiszteletben tartják a kisebbségek jogait is. Mi sem teszünk mást, mint amit az ukrán nemzet legjobbjai tettek, amikor ők voltak elnyomás alatt: harcolunk nemzetünk nyelvért, kultúrájáért, jogaiért. Kérjük az ukrán nemzetet, ne váljon elnyomottból elnyomóvá”* – zárta beszédét Brenzovics László.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetében oklevélátadó- és tanévzáró ünnepségre került sor a Rákóczi-főiskola átriumában. A végzősök fogadalomtétele és a diplomák általános ismertetése után 48 diák vehette át molodsij specialiszt (ifjú specialista) végzettséget igazoló oklevelét.

* Koszorúzással egybekötött megemlékezésre került sor a ruszin áldozatok emléktáblája előtt a Szolyvai Emlékparkban. Az avatóünnepségen **Csehily József** elnök által vezetett Pécsi Ruszin nemzetiségi Önkormányzat vett részt. A rendezvényen **Dupka György**, a Szolyvai Emlékparkbizottság felelős titkára is jelen volt és üdvözölte a vendégeket.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Dupka György: *Magyar irodalmi élet és írásbeliség Kárpátalján.* Írástudókat adó táj kultúrtörténeti jellegzetességei, kortárs írók, irodalmi életet generáló intézmények adatai. Kárpátaljai Magyar Könyvek 245. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2017. 225 o.

Tárolt változat: http://kmmi.org.ua/uploads/books/books-pdf/DGY_magyar_irodalmi_élet_3_0.pdf

A Kárpát-medencéből elhurcolt magyar és német rabok nyomában Orosz földön és a Kaukázus országában. Nemzetközi emlékkonferencia anyagai, Makkosjánosi, 2016. november 18. Szerkesztette: dr. Dupka György, dr. Zubánics László. Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2017.

Kocsis Csaba: *Elrabolt ötven évem.* XX. századi emlékek szintézise. Bucsella József és 56-os sors társai emlékére). Kárpátaljai Magyar Könyvek 258. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2017. Tárolt változat: http://kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=537

A kivégzett, lágerekben elhunyt kárpátaljai magyar képviselők (1945–1949). Bródy András és társainak emlékkönyve. Szerkesztette:

dr. Dupka György, dr. Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Könyvek 264. – Ungvár–Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság–Intermix Kiadó, 2017. Tárolt változata: http://kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=539

Historia est magistra vitae. Az I. Lehoczky Tivadar Helytörténeti és Néprajztudományi Konferencia anyagai. Felelős szerkesztők: dr. Zubánics László és Kocsis Mária. Kárpátaljai Magyar Könyvek 263. Kárpátaljai Magyar Oktatásért Alapítvány–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2017.

Különjárat. Fiatalkárpátaljai szerzők antológiája. Összeállító: Szemere Judit. Előszó: Füzesi Magda. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

Dupka György: *Kárpátalja magyar művelődéstörténete.* Kultúrtörténeti fejezetek Trianontól napjainkig. Történelmi szociográfia. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Dupka György, Fuchs Andrea: *Kárpátaljai magyar művészek arcképcsarnoka.* – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

Kárpátaljai magyar férfiak a sztálini lágerekben. Összeállította:

Dupka György. – Ungvár–Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

Kovács Elemér: Kárpátaljai anekdoták kincstára. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

Dupka György: A nagy háború (kollektív) emlékezete. Kárpátalján. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

A kereszt/tyén egyház üldözése Kárpátalján a kommunista rezsim

alatt, 1944-1991. Az állandó kiállítás katalógusa. Összeállította: Dupka György. – Ungvár–Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

Összeállította: Dupka György

Együttműködő partnerünk a Magyar Művészeti Akadémia:
<http://www.mma.hu/az-akademia>